

СОЦІАЛЬНИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасній діяльності як вітчизняних, так і зарубіжних підприємств дедалі більшого значення у забезпеченні конкурентоспроможності, досягненні високих показників продуктивності та прибутковості набувають не лише економічні, а й неекономічні чинники. Зокрема, важливу роль відіграють рівень соціального захисту працівників, впровадження систем контролю якості, використання екологічно безпечних та енергоощадних технологій тощо. У зв'язку з цим соціальна відповідальність бізнесу в останні роки перетворилася на глобальну бізнес-концепцію, що визначає основні принципи та сучасні підходи до ведення підприємницької діяльності.

Для реалізації стратегії соціальної відповідальності господарюючі суб'єкти мають забезпечувати наявність своєчасної та достовірної інформації про соціальні ініціативи підприємства та його вплив на різні сфери суспільного життя. Такими джерелами інформаційного забезпечення виступають соціальний облік і нефінансова звітність. Водночас національна практика ведення соціального обліку та складання соціальної звітності свідчить про відсутність єдиного підходу до розуміння їх сутності та функцій, що вказує на потребу у подальших наукових дослідженнях у цій сфері.

Поняття соціальної відповідальності сформувалося у кінці двадцятого століття і на сьогодні не існує єдиного підходу до визначення цього терміну, але незмінною залишається його суть, бізнес повинен бути соціально-орієнтованим по відношенню до власних працівників, держави, суспільства, навколишнього середовища і споживачів.

Особливість соціально відповідальної діяльності полягає в тому, що її економічні вигоди неможливо однозначно оцінити під час реалізації відповідних заходів. Навіть за наявності інформації про понесені витрати складно точно визначити розмір доходу, отриманого завдяки цим діям, а формування фінансового результату залишається здебільшого теоретичним.

Бухгалтерський облік є основною складовою інформаційної системи підприємства. Його організація значною мірою залежить від специфіки виробничих процесів і взаємодії підприємства з навколишнім середовищем, що зумовлює актуальність дослідження проблем методології та організації обліку. У зв'язку з активним розвитком концепції сталого розвитку, виникла потреба у створенні нового напрямку бухгалтерського обліку — соціального обліку, який забезпечує інформаційну підтримку соціально відповідальної діяльності суб'єктів господарювання.

Аналіз наукових джерел [1, с. 121-128; 2] свідчить, що соціальний облік полягає у фіксації фактів господарської діяльності, пов'язаних із використанням, збереженням і розвитком трудових ресурсів підприємства, з урахуванням економічних та екологічних аспектів. Його головне завдання — надати інформацію про реалізацію соціальних програм і підґрунтя для формування нефінансової звітності, що відображає соціальні та екологічні наслідки діяльності підприємства.

Станом на сьогодні в Україні відсутній єдиний нормативно-правовий документ, що регламентує ведення соціального обліку та формування нефінансової звітності. Тому підприємства здебільшого орієнтуються на міжнародні стандарти, серед яких найпоширенішими є GRI та AA1000, вибір яких залежить від особливостей та потреб конкретної компанії.

Актуальними залишаються питання розробки чіткої методологічної бази та ефективних практичних рішень у сфері ведення соціального обліку і підготовки нефінансової звітності.

Це дозволяє документально підтверджувати виконання соціальних зобов'язань, що не завжди можуть бути повноцінно відображені в межах традиційного бухгалтерського обліку. Такий підхід сприяє зміцненню зв'язків з громадськістю і формуванню довіри з боку зацікавлених сторін шляхом прозорого інформування про внесок підприємства в розв'язання економічних, соціальних та екологічних проблем.

Ключовим орієнтиром соціального обліку виступають соціальні пріоритети підприємства, визначені його соціальною політикою. В умовах зростаючого значення соціальної відповідальності соціальний облік має інтегруватися в загальну систему бухгалтерського обліку, ставши її невід'ємною частиною.

На нашу думку, соціальний облік – це процес відстеження та оцінювання впливу діяльності суб'єктів господарювання на суспільство та довкілля. Він передбачає збір, аналіз та використання даних для прийняття обґрунтованих рішень щодо покращення діяльності підприємства та досягнення позитивного соціального та екологічного впливу.

Розглянемо основні складові соціального обліку та їх характеристики.

1. Визначення показників та індикаторів. Визначення ключових показників, які відображають соціальний та екологічний вплив діяльності підприємства. До таких показників належать: показники трудових відносин (наприклад, відсоток жінок на керівних посадах, рівень заробітної плати, кількість конфліктів на робочому місці), показники екологічного впливу (наприклад, викиди вуглекислого газу, споживання енергії та води, відходи, що відправляються на утилізацію), показники соціального розвитку (наприклад, кількість волонтерських проєктів, внески в благодійні фонди, участь у соціальних програмах).

2. Збір даних. Збір даних за визначеними показниками, як внутрішніх (звітність компанії, внутрішні моніторинги), так і зовнішніх (результати досліджень, звіти громадських організацій, дані державних органів).

3. Аналіз даних. Аналіз зібраних даних для виявлення тенденцій, проблемних зон та позитивних результатів діяльності підприємства. Використання аналітичних інструментів та моделей для прогнозування та моделювання можливих наслідків діяльності підприємства.

4. Оцінювання та звітування. Оцінка впливу діяльності підприємства на суспільство та довкілля на основі аналізу даних. Складання звітів про соціальний та екологічний вплив підприємства, які можуть бути опубліковані на сайті підприємства або представлені у вигляді окремих звітів.

5. Покращення діяльності. Використання результатів соціального обліку для розробки та впровадження стратегій, що спрямовані на покращення соціального та екологічного впливу підприємства. Моніторинг реалізації цих стратегій та внесення необхідних змін.

Отже, метою соціального обліку є: покращення соціального та екологічного впливу діяльності підприємства; підвищення довіри та позитивного іміджу підприємства серед споживачів, інвесторів та інших зацікавлених сторін; зниження ризиків та підвищення стійкості до негативних факторів; зростання ефективності роботи підприємства.

Соціальний облік є важливим елементом стратегічного розвитку підприємства, оскільки він допомагає позитивно впливати на суспільство та довкілля.

Список використаних джерел

1. Камінська І., Хома С., Чучук Ю. Соціальний облік як інформаційна база реалізації концепції соціально відповідального бізнесу. *Галицький економічний вісник*. Т. : ТНТУ, 2019. Том 60. № 5. С. 121–128. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.05.121
2. Руденко О. В., Кондратюк О. М., Горєва А. С. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, обліковий аспект та нефінансова звітність. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8385>. DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.102](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.102)